

Календар

1979

издање
шумадијске
епархије

6

„Ако буџемо имали снаге
да се покајемо,
Бог ће нас поново примити
у Своје наручје —
као дете које се
после несташлука
поново, стидљиво враћа
у мајчино крило.”

„Треба молити од Бога
да нам у овој духовној тами
отвори духовне очи
да бисмо видели и чули
знаке времена”.

БОГОМАТИ
СА БОГОМЛАДЕНЦЕМ
У НАРУЧЈУ

сликао српски уметник Матеја
Петровић (рођен крајем 18. века)
данас готово заборављен а у своје
време цењен као одличан сликар ко-
лориста; зна се да је 1832. године, за-
једно са Ђорђем Бакаловићем, сли-
као иконостас у селу Шумљу; (ова
икона је из збирке Ј. Вујића).

Исаје Митровић

БОЖИЋНО ЈУТРО

Бадња ноћ је прошла,
Снег још увек пада,
Засуо је баште
до врха ограда.
Е, бриге нас за то
чар је амо већи.
Топла нам је соба,
букти плам у пећи
по кући је свуда
разастрта слама,
провлаке¹⁾ је
припремила мама.
На окна се смешка
божићно нам јутро.
Полазник²⁾ је будни
прву стазу утро.
А мајка је брже
пред њег' истрчала,
па га родним житом
журно посипала.
Огњишту је онда
он пришао вес'о,
па уз топле жеље
угарке је крес'о.
Сад још отац само
да из цркве дође,
и мајка ће одмах
по софру³⁾ да пође.
Изнеће се сирац,
чесница⁴⁾ и плеће;
у рукам' ће планут
божићнице цвеће,
сви ћемо се редом
тад да мирбожамо,⁵⁾
а „Рождество Твоје“
већ одавно знамо!

Рођење Твоје, Христе — Боже наш, засија свету као светлост разума

Божић, празник Христова рођења, празник доласка Сина Божијег међу људе, јесте празник највеће и најискреније радости за свакога хришћанина — од најмлађег до најстаријег. Радост овога празника је за нас хришћане уобичајена и тако природна, да ми ништа лепше и радосније не можемо да замислимо; Христово рођење и његово славно ваксрење чине пуноћу хришћанске радости. У тој навици, међутим, ми помало губимо из вида сву величину и значај овога празника, који у целокупној историји човечанства представља не само велику прекретницу већ и главни, централни догађај, почетак једне нове ере, коју чак и нехришћански свет назива новом ером, нашем ером. Та ера почиње даном када је Бог постао човек, када је дошао међу људе да живи са њима — да би их спасао. То је велика тајна пред којом човечанство већ двадесет векова стоји радосно и захвално своме Творцу, што је преко Христа открио свој промисао за спасење света, целог човечанства.

У разумевање ове тајне уводи нас апостол Павле: „Бог који је рекао да светлост засветли из таме, он је засветлио у нашим срцима, да ми будемо просвећени познањем славе Божије у лицу Исуса Христа“ (2. Кор. 4:6). Приликом првог стварања Бог

Христос се роди,
сједињени су небо и земља!
Поново је ушла у свет
делотворност благодати,
која је била заустављена
људским грехом.

„Син Божји
је постао син човечји
да би човек
могао да постане
син Божји!“

је створио светлост. У другом стварању — у Христу — учинио је да духовна светлост засија у тами (уп. Еф. 5:8). „Када је дошла пунина времена, послала Бог свога Сина, рођеног од жене, који је био под законом, да искупи оне који су под законом — да ми примимо усиновљење“ (Гал. 4:4—5). У томе је тајна и сврха оваплоћења Сина Божијег, коју је наговестио пророк Исаја: „Ево Бога нашега... сам иде и спашће нас“ (Ис. 35:4). Ова тајна је била дуго скривена од људи, али се сада по заповести вечнога Бога открила свима народима, да би сви могли послушати Бога и у њега поверовати. Бог је хтео да обнани својим светима како је богата слава ове тајне (Кол. 1:26—27) тиме што је послao свога Сина „у коме је скривено све благо мудрости и знања“ (Кол. 2:3).

Воља Божија је за нас тајна, али истовремено и највиши предмет нашег сазнања, највиша сврха нашег истраживања. Ми њу можемо схватити и сазнати кроз Христа, зато што у њему и кроз њега делује божанска мудрост. У познавању Христа као спаситеља света лежи пуноћа хришћанског знања. Кроз Христа ми схватамо Божију вољу, јер од њега примили све што води таквој мудрости; постаемо мудри тек када Христа упознамо.

Да бисмо могли боље да разумејмо зашто је оваплоћење Сина Божијег тако јако и трајно обрадовало човечанство, бацићемо један летимачан поглед на верско и духовно стање претхришћанског света, када су људи чезнули за Богом, тражили га по многобројним храмовима, светишима, шумама, пустинјама, у гробовима мртвих, разним мистеријама, али га нису налазили. После сваког појушаја, са свакога ходочашћа враћали су се својим кућама незадовољни. Били су свесни да за човека не

1) Провлак — воштана свећа.

2) Полазник — полажајник, положеник — онај који први дође некоме у кућу на Божић. (Полазити — посећивати некога.)

3) Софра — трпеза.

4) Чесница — погача или пита која се меси на Божић и у коју се обично метне златан или сребрни новац, па се о ручку тражи у њој.

5) Мирбожање, мирбожити се — љубити се на Божић говорећи једно другом: Мир Божји! Христос се роди!

ма никаквог другог нити већег назначења него што је тражење и налажење Бога. Та истина је живела у њиховој свести, али, на жалост, није налазила свој прави израз, прави и истински доживљај. Тако је, на пример, у Египту било много служитеља различитих замишљених божанстава и разних вера. Сваки од њих је мислио да је његова вера, његов култ једино исправан. Али у мноштву идола и храмова није било слике правога Бога. Није било онога који је „слика невидљивога Бога, прворођени свег створења“ (Кол. 1:15), који је „одсјај славе Божије и одраз његовога бића“ (Јевр. 1:3). У Персији су се Заратустрини ученици узалуд борили против зла, а у Индији су гимнософисти голи и непокретни живели у шумама презирујући цео свет. У Атани, Олимпији, Делфима, Елевсини, многобожачки храмови су били пуни лепих кипова, који људској души нису ништа могли да кажу. То су биле савршено извајане статуе, али мртве и тужне у својој савршености. У Риму религија није била ништа друго до једна од многих дужности грађанског живота. Она је имала чисто правнички и меркантилни карактер. Свака природна појава и сваки људски посао имао је своје божанство, — само га људско среће није имало.

Многобожачки мази су наслуђивали, а јеврејска, богомоткривена религија је објављивала истину да се прави, једини истинити Бог још није стварно открио, да ће доћи на земљу да би донео људима пуноћу истине и да би људе спасао од греха и смрти. У Јерусалиму су свештеници приносили жртве и молитве свешињем Богу, али су они желели да тог Бога имају само за себе, надајући се да ће им он помоћи да победе друге народе и да завладају над свим људима. Они су знали да постоји само један Бог, али тог јединог и правог Бога нису како треба схватили. „Увек блуде срцем и мојих путева они не познаше“ (Пс. 94:10).

Било је, дакле, потребно да се сам Бог открије и објави како многобоžцима тако и Јеврејима. И Бог је то учинио. Зато је искључена свака гордост како за Јевреје тако и за многобоžце. Све што људи имају — Божији је дар. А највећи дар Божији, дарован човечанству, јесте Исус Христос, који је дошао као Спаситељ, да би открио свету Божији промисао о спасењу људског рода.

Спасење људског рода представља испуњење вечног плана Божијег о

ком говори пролог посланице Ефесцима: „Слава Богу и Оцу Господа нашега Исуса Христа, који нас је у Христу благословио сваким благословом духовним са неба. У њему нас је изабрао пре посташа света, да будемо свети и праведни пред њим.“ (Еф. 1:3—5). Бог „нас је избавио од власти tame и преместио у царство свога љубљеног Сина, у коме имамо избављење, опроштај грехова“ (Кол. 1:13). Човечанство је некада било у власти tame, заробљено њом, и само виша, божанска сила могла је да га спасе тога. Бог је учинио крај царству мрака и предао нас једном другом владару, који нас уводи у царство светлости; избавио нас је од тираније ђаволске и увео у царство свога милог Сина. Учинио је то на тај начин што нам је опростио грехе. Док смо били под грехом били смо у царству tame, а у Христу имамо не само опроштај грехова већ и нови живот.

Ово апостолско учење потврђује истину да је Христос принцип и уједно циљ свег стварања Божијег, алфа и омега, први и последњи, почетак и крај дела Божијег. Од њега све почиње, њиме је све створено, према њему је све оријентисано, у њему све налази своју пуноћу. То је разлог што и данас, када своје мисли посвећујемо празнику Христовог доласка на свет, морамо осетити пре свега дубоку благодарност Господу Богу за неизмерни дар који нам је дарован у Христу, и радост што нам је на овом свету засветила нова светлост, светлост пред којом је та ма немоћна. Та светлост сија и у нашим срцима и испуњава их радошћу, која се ни са каквом радошћу на свету не може упоредити.

Ко год живи у Цркви осећа у њој присуство Сина Божијег не само приликом великих празника, посвећеним појединим догађајима из његовог земаљског живота, већ и у сваком моменту свога црквеног живота. Учествујући у заједничким црквеним богослужењима, у свим црквеним радостима и жалостима, верни ужива све благодати Христовог спаситељског дела и у тој својој срећи често заборавља оне који живе без Христа, без Цркве, без празничних радости и среће. А дужности хришћанина се не своде и не ограничавају само на бригу за свој сопствени духовни живот, већ обухватају и бригу за спас и добро свих људи, свег човечанства. Јер, потребу за спасењем и Спаситељем осећало је и осећа цело човечанство, иако не уме увек да је искаже и испољи. Стога је у својим празничним

мислима не смemo заборавити оне који не учествују у празничним молитвама и празничним радостима. То су пре свега наша браћа, хришћани, који су крштени и формално припадају Цркви, али се из различитих разлога не појављују на богослужењима и заједничким црквеним молитвама, пропуштајући тако прилику да од Цркве приме духовну храну и помоћ — без које нема живота људској души. Подсетимо их на Христа који је дошао да позове себи све сптерећене и унесрећене на овом свету, и да их растерети, да им уместо тешког животног терета да своје бреме, које је лако и које сваку муку олакшава. Подсетимо их и позовимо у Цркву, да се врате ономе што су занемарили, — да се једнога дана и сами не би осетили занемарени. Посветимо посебну пажњу нашој деци и трудимо се да и она осете радост Божијих празника. Обратимо се најзад и онима који из било ког разлога не припадају Цркви, а који би можда свим срцем пришли, само кад би знали шта им све Црква пружа. Објаснимо им да у Цркви верни, у Христу сједињени, деле своје жалости и радости, срећни што имају с ким да деле — и што имају шта да поделе. Позовимо их све на празник да са нама заједно запевају радосну песму рождству Христову:

„Рођење твоје, Христе Боже наш, засија свету као светлост разума...“

Др Емилијан Чарнић

ДОБРО И ЗЛО

Добро је истина.

Зло је заблуда.

Зло прати немир

којег човек жели да се ослободи, али не зна како.

Зло није дефинитивно стање људског постојања, па се може превазићи.

Преко упечатљиве слике постојано-увишеног мира Добро постаје тачка ослонца у неподношљивом немиру зла.

Јован М. Живановић

ИСАЈЕ МИТРОВИЋ:

Дрводељин СИН

У ниској радионици, у једној од забачених назаретских улица ради дрводеља Јосиф.

Испод увојака дуге, прогрушају косе иза уха, цеди се дебели зној; лице првено и зајапурено, брада му држће поврх стола на коме теше кедрову даску. Мишићи на голим рукама сваки час одскочу као мале лопте, када год замахне blaњом.

Кроз широм отворена врата радионице каткад заструји поветарац, који је негде заспао под густим сенкама смокава у дворишту. На студенцу зазвече ђутгуми веселих назаретских девојака и затрешти глас сокачка продавца корала и мондуза. Тешки мирис жалфије и пелена запахне груди и зачас се опет све смири.

Тик ногу његових у углу игра се одресцима дасака лепушкасто дете дугих, плавих коса. Обрачићи му руде као неубране првеније јагоде у присоју. А очи горе чаробним сјајем.

У радионици дрводеље Јосифа — слика из 1850. г. енглеског сликара Џона Еверета Милеса (у Галерији Тეйт, Лондон) — у средишту слике су мали Исус и Богородица која клечи; око њих су старица Ана мати Маријина, праведни Јосиф и мали Јован, који у рукама носи посуду са водом; сасвим лево је младић који помаже Јосифу — један од браће Исусове.

Они, који видеше те детиње очи задивише се и пожелеше, да их увек гледају.

Јосиф је сваки час жеднео, а малишан му додавао земљани врч, који је с натегом подизао са земље. Онда би се поново враћао игри.

Дечија машта стварала је неку необичну грађевину, која је горела у сјају дечије радости.

— Исусе, понеси гутљај воде, да угасим жеђ која ме мори! после дуге станке поново зазвучи тихом радионицом глас умортног старца.

А послушно дете није ни чуло дрводељине речи, толико се занело својом грађевином.

Јосиф остави blaњу и када виде како се малишан занео радом, лагано приступи к њему и гледаше га нетремице.

Стајаше горд као пророк пред великом визијом. Један млауз дневне сунчане светlostи проби озго кроз раселине тршчаног крова и обасја их.

Дете подиже очи и задрхта.

— Не бој се! Шта градиш, мило дете?

— Храм, прозбори малишан.

— Храм? упита старац!

— Јесте, храм, надодаје малишан коврзних свилених коса. Зар не видиш како се диже небу?

Старац широко отвори очи. Учини му се да забиља она мала грађе-

вина расте.

Протеге тога храма искочише далеко изнад његове радионице. Облици његови надмашају све досадашње грађевине, које су његове очи виделе.

Надмашиле су чак и величину славног Соломоновог храма.

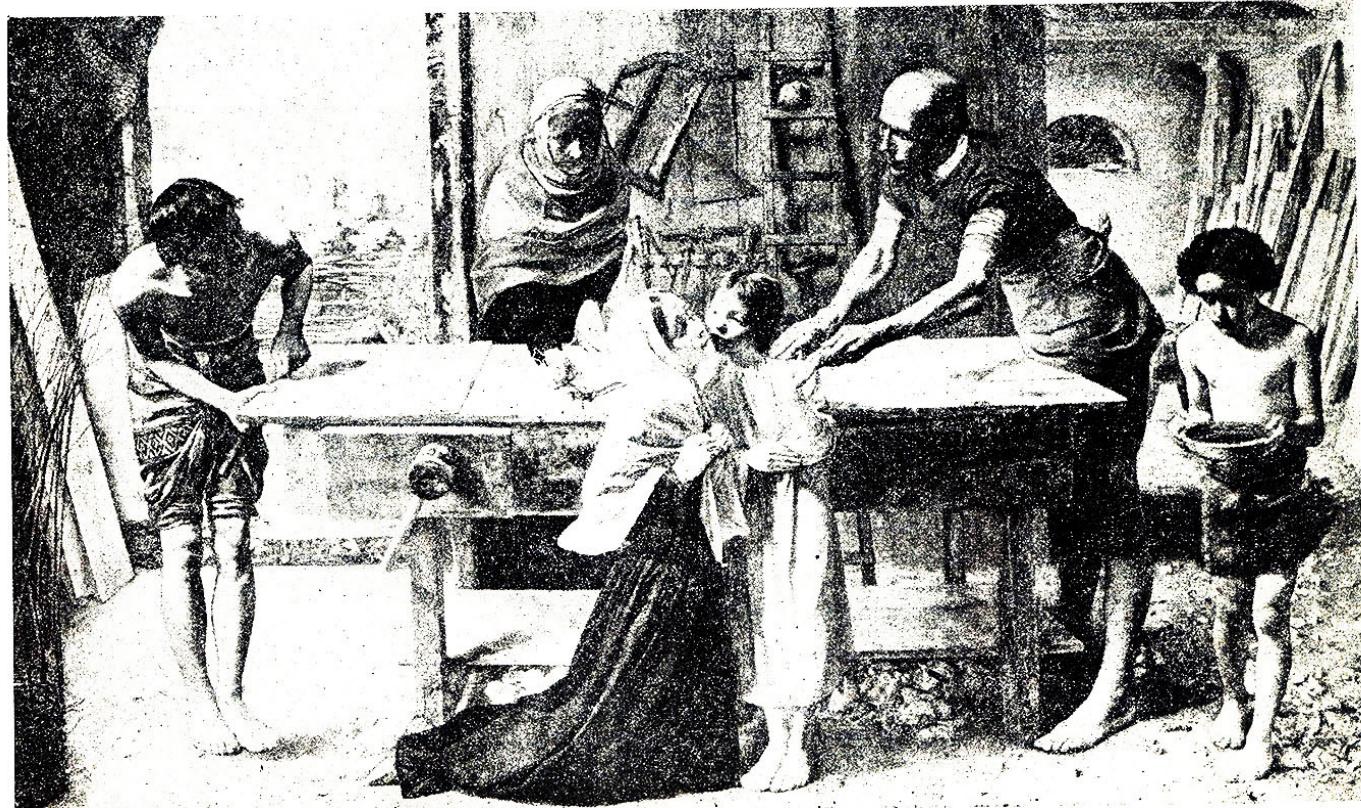
Стубови његови искићени беху бојем вечерњих облака и бојом цвећа у вртима Сарона. Али унутрашњост његова не имаћаше ни злата ни драгог камења, па му тај недостатак изазва ватрену реч на уснама.

— Видим, мило дете моје, твоје лепо дело, које ми се у души ствара, али мислим ипак му нешто недостаје...

— Него, да недостаје. Недостаје му најлепша црвена боја. Зелен је гроздац на чокоту назаретском. Доћи ће време и он ће узрети и исцедиће се његова топла румена боја над тим храмом. И да видиш како ће онда бити леп и велики као гора.

Старац се зачуди овом одговору детињском и дуго размишљаше.

А када са прозора, поврх кога се надиело зелено маслиново грање, запљескаше к'о два крина беле Маријине руке, Јосиф подиже у нарочај свога малог неимара, изљуби га у сузама и однесе у собу, где је на ниској софри чекала чинија меда и неколико кришака свежа хлеба.

Чињеница је да од Христовог рођења починјемо наше рачунање времена. За многе ово представља само обичај. Ретко се неко подсети и препозна да је у томе велики догађај, који је постао граница рачунања времена. Тако показујемо наше незнанње и неосећајност. У старини је време израчунавано од Ваплођења Бога-Речи. То значи да ми живимо у свету који је обновљен и избављен, живимо у царству благодати и већ рачунамо године нове твари. Само време је обасјано светлошћу, коју тада не може да уништи. Бог је са нама од оног тајанственог дана, од оне тајанствене витлејемске ноћи, у једном новом и већем смислу. „Бог се јави у телу” (I Тим. 3:16). Од тада ми славимо Бога који је сишао с небеса.

Када се испунило време Бог је у свет послao Сина свога, рођеног од Жене. Син Божији је постао Син Џеве. У овоме је сигурност и почетак нашег спасења, гаранција и извор вечног живота. Због тога тајни Богочовечности и слави Божанског Ваплођења радују се и они на земљи и они на небу. Тада је Царство Божије почело да се стварно открива у самој историји, у кратости и понизности обичног живота. Звезда вечног Завета зауставила се и засјала над пећином у Витлејему. Простота пећине потврђује да Царство, које се тада открило, није од овога света. Иако се то тада додило, у дане краља Ирода, у граду Витлејему, то „тада”, у правом смислу речи, „сада”, које вечно траје. То је заиста био почетак, почетак нечег новог — еванђеља историје. Тада је био откривен Нови завет. Пророчанства су се обијстили.

Божански силазак на земљу не представља само Божанску снисходљивост, већ је то, у исто време, откровење славе. Тада је људска природа била излечена неисказаним Божанским усвајањем и поново је уведена у заједничарство вечитог живота. Поново је ушла у свет делотоврност благодати, која је била заустављена људским грехом. „Христос је рођен. Сједињени су небо и земља. Данас је Бог сишао на земљу, а човек се узнео на небо”. Од овог тренутка људска је природа нераздвојно сједињена са Божанством у недељево јединство природе Ваплођене Речи. Све је постало ново. Испуњена је предвечна мистерија и савет Божанске љубави. „Онај који је актом своје воље дао биће сваком створу, видљивом и невидљивом, пре свих векова и пре створеног света, неизрециво је установио да Он сам тре-

ба да буде сједињен с људском природом у истинитом јединству своје ипостаси, чинећи тако да човек постане Богом кроз ово јединство”. Тако је о предвечном Божијем савету говорио свети Максим Исповедник. Бог ствара свет и открива му се да би сам постао Човек у овом свету. Човек је створен да би Бог могао постати човек, а кроз ово јединство сам човек је обожен. Или, како се изразио св. Иринеј Лионски: „Син Божији је постао Син човечији да би човек могао да постане Син Божији”.

Протојереј др Георгије Флоровски

Година нашег Господа

Овај циљ је остварен у мистерији Христовог рођења и положен основ Цркве.

Дуг је пут од Витлејема до Сиона и води нас преко Гетсиманије и Голготе. Већ у Витлејему Мудраци са истока су новорођеном Божанском Младенцу даровали погребне дарове. „Данас Бог звездом води Мудраце да Га славе, наговештавајући златом, тамјаном и смирном Његов тродневни боравак у гробу”. Скородно су и сама врата витлејемске пећине попрскана невином крвљу деце убијене Христа ради. Пут Крста мистеријозно је наговештен. Господ је рођен за овај час крста „и због тога дођох на овај час” (Јн. 12:27). Господ је рођен ради смрти и распећа. „Он

је имао тело да би на себе могао да узме смрт”. Тако је писао св. Атанасије Велики. Преко добровољног страдања и смрти, радост Рождества је преображен у радост Васкрсења. Ово је друга и још већа победа живота. Христовим рођењем је моћно обуздан поредак природе. Није ствар у томе да је природно рођење освешћено, толико у томе да је наговештено и откривено оно што је више од њега. „Језик не може да скаже тајну Рождества”.

У Христовом рођењу је откривена не само слава Богочовечанства него и тајна Богоматеринства. Црква сведочи тајну Ваплођења веома прецизним и снажним изразима и позива нас на одговорну чврстину и тачност у нашем исповедању вере. Употребљавајући важно име „Тхеотокос”, Црква исповеда славу Божанског Ваплођења, славу Једнородног, Који је рођен од Џеве по својој човечности. Свети Јован Дамаскин каже: „У овоме је имену тајна целокупног спасења”. Јер ово славно име сведочи о јединству божанске и човечанске личности. Ми размишљамо о двојству приrode у неодвојивом јединству, у недељивој ипостаси Ваплођеног Слова. Недељивоме припада и слава и понижење. „Ако је она која је родила, Мајка Божија, онда је Онај који је рођен од Ње, истинити Бог и истинити човек. Јер, како би могао Бог, који је постојао пре свих векова, да буде рођен од жене, ако не би постао човек”.

Непоимљива тајна Богоматеринства није иссрпљена само рођењем, исто као што ни природно материнство није иссрпљено чињеницом физичког рођења. Испуњење материнства лежи у пожртвованој љубави. Овом љубављу за оног који је рођен, ломи се пасивна егоцентричност срца. У овој љубави огледа се природна слика љубави према другом, према ближњем „као што љубиш самог себе”. У њеној дубини и њеној пуноћи, материнство има не само физички већ и духовни смисао. Све особине правог природног материнства надмашене су у неизрецивом Богоматеринству. Љубав Џеве према Ономе Кога је родила неограничена је и прелази моћ људског сазнања.

У чистој љубави Божије Матере нема ничег самовољног, ничег случајног, ничег пристрасног. Ова љубав обухвата Крст. Она је распета на крсту са искупитељском љубављу Сина. Заиста, човек не може истински да воли Христа, ако Га не следи и у

(Наставак на 6. стр.)

**НЕМАТИ СВЕТИЊЕ У СЕБИ,
НИ У СВЕТУ ОКО СЕБЕ,
ГОРЕ ЈЕ ОД БЕДЕ И НЕВОЉЕ!**

**Нека сте благословени, децо наша!
А наш благослов је
наша највећа жеља
да будете од нас заслужнији,
и пред људима и пред Богом —
Господом, који обраћа срца људи
на добро!**

ШТО РОДИЛИ ЧЕСТИТО ВАМ БИЛО

У српској Цркви, једна недеља пред Божић, посвећена је мајкама. Тада појави се Материце. Тим појавом је бих да вас подсетим на нешто што је најважнија материнска дужност била увек, па и данас је, а то је васпитавање деце. То је актуелна тема свих времена.

Грађани једне, и сваке државе, онакви су — добри или лоши — као су васпитавани. Тако и омладина. Ако смо незадовољни нашом децом значи да нам деца нису добро васпитана, а то онда значи: ако желимо да нам деца буду боља морамо их и боље васпитавати. С правом се каже да родитељи (по правилу), или бар у већини случајева, имају онакву децу какву су васпитали. А, признајемо, васпитавање омладине није ни лак ни једноставан посао; поготово данас кад је изложена толиким, разним и различитим, често и негативним утицајима. Зато већина родитеља и говори: „па, ту је школа, школа је најпозванија за то!“ Тако је, школа је најпозванија, бар за такозвано формално и опште образовање.

Али, шта ћемо ако се и школа одриче улоге и верског и моралног васпитања? Ако се ни ту више не предаје у систему морално васпитање и наука о моралу? А тако јесте, јер у данашњем, такозваном, профаном моралу и не постоји јединствено гледиште на морал и сврху васпитавања. Преустраја се цео друштвени поредак, преустраја се и цео наставни школски систем у целом свету, не само код нас. А цео тај посао обавља се без директног утицаја религије и њене сарадње и њеног васпитног доприноса. То значи: наставници само пуне дечје главе знањем математике, физике, хемије итд. фискултурници ће развијати дечје мишиће

да буду способни и за најгрубље напоре, војска ће учити омладину како се највећије може убити човек и како најефикасније разарати градове и мостове и фабрике и целу човекову цивилизацију једног, ког било, народа, а родитељи ће само пунити дечје stomake и бринути о њиховом одевању...

А васпитање? Тога се нико добротворно и радо не прима, осим ако се под васпитањем сматра вештина како се везује кравата и савремено облачи и носи. Међутим, само знање научних предмета не поправља много морал човека; то је барем данас, опште позната ствар, без дискусије.

Зато: предмет васпитавања мора бити цео човек, а то значи не само ум и мишићи, него и дух и срце; а све човеково и морал човека није она област којом наука господари! Отуда у срцима и највећих научника бесне једне-те исте страсти, као и у срци најскромнијег радника, па и примитивца. Срце, дакле спада у другу област, област духовног васпитања. Ми бисмо рекли: у област религије

(Наставак са 5. стр.)

његовој љубави на крсту, ако човек не воли целокупни људски род са Христом и у Христу. Љубав Матере Божије прима своју пуноћу у томе што постоји наша заштитница и наша заступница. Реч мајка увек означава љубав, а то особито важи за име Мајке Светlostи. „Велика моја Мајчине молитве милостивом Господу“.

У Тајни заплоћења откривена је Божанска љубав која силази с неба и у свет доноси мир и добру вољу. Јудска љубав је одговор на Божанско откровење, у понизности и покорности.

гје; тј. вере у првом реду и највећем степену, јер само религија (свака религија) има један свој јасно одређени циљ васпитања и морала, који делује и на срце и на ум човека.

Пошто се ни школа не прихвата таквог (морално-религиозног) васпитавања — нити ико од друштвених радника — зато сте ту ви: родитељи посебно мајке. На вас се апелује, јер за вас је то и најважније каква су вам деца. Ви можете у томе успети више него школа, и више него икоја јер је породица у томе најважнији фактор; у многоме важнији и од државе. Она је темељ друштва — друштво је стабилно све док је морално здраво.

Ми свештеници — и по дужности и по савести — апелујемо у првом реду на вас родитеље, посебно на мајке, да се побринете и за онај најважнији облик васпитавања ваше деце, а то је: њихово верско васпитање. За такво њихово васпитање ми вам предочавамо за данашње прилике три могућности.

Прво. Васпитавајте у вери вашу децу ви сами у вашем дому и доводите их кад год је прилика у цркву. То је прво. Учите их у вашем дому колико можете, а можете више него што мислите да можете само ако имате за то воље и оданости према вери. Имате и књиге у којима је наша вера изложена у систему, макар о основним истинама наше вере. И, како рекох, доводите их што чешће у цркву! Па, ако и поред тога не можете, или не успевате да сами васпитавате своју децу у вери у вашим домовима, имате, и ми вам предлажемо, нешто што може дати више успеха у њиховом стицању знања о вери а то је:

„Ако би неко запитао шта ми славимо и обожавамо, одговор је спретан: ми славимо љубав“ (св. Григорије Низијанзин).

„Јер Бог тако заволе свет да је и Сина Свога јединородног дао...“ (Јн. 3:16).

Ово је тајна Рождства — и сада у дане свете успомене, ми је опевамо и прослављамо. Не сећамо се само оног што се догодило и прошло, него онога што се испунило.

Ми сада рачунамо године благодати, године нашег Господа. Јер је тако Бог заволео свет...

Друга могућност: шаљите децу тамо где могу да уче веронуку, тј. код цркве, где се веронука предаје један час недељно. Зар је и то много? Доведите децу нека се на часу веронуке исхране и духовно! Не бојте се да ће нешто рђаво чути и научити на часу веронуке. Не! Научиће пре свега да поштују Божје и људске законе о реду у свету, и, научиће поштовати не само такозваног великог него и такозваног малог человека, ближњега нашег, кога не величају свакодневно новине, али који је, у већини случајева, и бољи човек по срцу и мање зао од многих такозваних великих. Затим, сазнаће ваша деца да постоји и нешто више и од веће вредности него што је ова бесомучна трка за модом и ово нападно данашње шаренило у свету, који живи само у бригама за новцем и робом, чекајући са страхом свој крај без наде на своје вакрење у неки бољи свет. А без те наде човек постаје груб и неосетљив, и, кад је, и док је дух груб и суров ту нема никакве ни напредности ни културе, ту онда ни знање научних предмета не може бити ништа друго до обична дресура ума. И, сва такозвана напредност и култура таквих, често пута, састоји се у томе да вешто изиграју све моралне па и друштвене прописе. То доживљавамо свакодневно. А то је све и због недостатка религиозног васпитања. А, ако већ не користите ни те две, напред споменуте могућности, онда вам остаје

Трећа могућност, без које иначе чак ни верско знање не би много вредело, а то је: будите добар пример својој деци у свему! То као најважније! Тиме ћете, пре свега, и сами себе јачати у већ стеченом васпитању и образовању, јер добар пример је најбољи васпитач. То значи: не треба сами да кршијмо правила која бисмо желели да извршију наша деца. Често пута саветујемо деци, па пример, умереност, а сами смо неумерени у свему! Саветујемо им љубазност а овамо се јавно грдимо па и свађамо. Ако желите да вам деца буду побожна, покажите им то личним примером, особито у дому. Знајте и ово: деца желе да разговарају о вери, о Христу, о светитељима, а ето неда им се, него их све више удаљују од вере, од цркве, од Христа. Неда им се у школи, па зар онда чак ни у дому! Све се бојимо да ће им се нешто догодити, а заборављамо да се деци, удаљеној од Бога, и лишенују светиње може десити нешто што је горе од беде и невоље, а то је: неће имати све-

тиње ни у себи ни у свету око себе!

Никад нисмо тврдили за себе ми свештеници да ми нешто боље знајмо од других, нити смо као они који паскају сопственој уображености, али се ипак усугајем да кажем: није оно образован човек који само зна математику, физику, хемију или биологију или граматику и друго, и који је у томе постао стручњак. Не! Него (да парофразирам түђу мисао) образовање и васпитање значи да смо у себе усисали морал и све лепе особине своје религије и свога рода и постали способни да владамо својим нагонима и добрым циљевима. Даље, образовање значи да смо за себе одабрали оно што је најбоље тј. да смо својој образованости додали и уљу дност, и човечност, хуманост. Ако сте у томе успели, ако то постигнете код своје деце, знајте, учинили сте много и за општу културу и за добро наше омладине и нашег друштва и целокупног друштвеног живота. Тада ће се и недостатак њиховог редовног школског религиозног васпитања мање осетити. Успете ли, колико-толико, у том општем васпитању своје деце, то ипак још не значи да вас Црква разрешава обавезе васпитавања деце у чисто верском духу, него значи само то да данас, барем српска Црква са своје стране и у садашњим условима не може **више** учинити у верској настави. Зато она то сад препоручује вама родитељима и вашем срцу! И још бих додао: оставља то хришћанској савести и вашој мудrosti!

И најзад, а приликом Материца то је прво: помилујте децу вашу и оком и руком, и реците им: „Нека сте благословени, децо наша, нека сте благословени! Наш благослов можда и није толико велики дар, јер смо често пута биле хладне према нашој вери па нисмо много заслужне пред Богом. Али наш благослов је наша највећа материнска жеља да ви будете заслужнији и пред људима и пред Богом, који обраћа срца људи на добро”.

То реците и напомените деци вашој макар на дан Материца, па у то име онда и ми свештеници, од стране наше Цркве, честитамо Материце свима мајкама и садашњим и будућим, и желимо вам доброг успеха у васпитавању ваше деце како у вери, тако и смислу добрих међуљудских односа! Са том жељом онда поздрављамо вас и оним вековним, чисто српским поздравом: што родили честито вам било, и вама и свима на ма!

о. Никола Антић

Реч две о међународној години детета

Као што Вам је познато ова, 1979-а година, која је већ на измаку, проглашена је за међународну годину детета. С једне стране, по читавом свету одржавани су конгреси и симпозијуми посвећени деци и проблемима око њих, док с друге стране ниједан рат који се данас на земљи води није утишан ни за часак, а ко зна колико ли је деце, ни криве ни дужне, страдало у тим ратовима и то у години која носи њихово име — какве ли само ироније и страхоте.

Ко зна колико је новаца утрошено за припрему и одржавање свих скупова посвећених деци, и колико ли је књига написано ове године са темом — дете.

У већини случајева све је то било помало и узалуд, јер у тој истој већини изостављено је једно име, име Господа Исуса Христа који једини може да реши све људске проблеме. Он који је толико волео децу и који је дете показао као пример: „Ако не будете као дете, нећете ући у Царство Небеско”, није данас заслужио ни да буде споменут. Неко је ове године са правом рекао: „Ово није година детета, већ година смрти милиона деце, колико их сваке године умире само од глади”. Ни у овој „дечијој” години малолетни криминал се није смањио, напротив он је у порасту. А највећа оптужба години детета са свим њеним конференцијама и хрпама написаних књига је: **несмањени број абортуса!** и то у целом свету. А то значи: детету не дати право ни да се роди! Сва остало набрајања су излишна.

Проћи ће и ова година детета, али ће остати њени проблеми. Но, остане и једина Нада и једина Утеша — благи лик Господа Христа који је благовестио: „Пустите децу да дођу к мени, јер таквима припада небеско царство” (Мт. 19: 14), а Он једини и може да их уведе у то обећано царство.

Ваља споменути да је било и симпозијума и књига где је лик детета и сва проблематика које дете са собом носи, посматран и са једне друге стране, тј. кроз светлост еванђелске Истине. Тада — година детета може да добије свој значај, јер указано је на једини могући ауторитет — на Христа и Његову Цркву.

М. В.

Сојићна страница за младе

Идући у сусрет радосном празнику Христовог рођења, срдечно поздрављамо све наше младе читаоце:

Мир Божји — ХРИСТОС СЕ РОДИ!

Од прошлог броја „Каленића”, када смо први пут покретнули и страницу за младе, па ево, до овог божићног броја, добили смо доста ваших писама и предлога; било је неколико писама и од старијих читалаца, а у вези са овом страницом. Стигли су ваши први прилози (чије објављивање почињемо од следећег броја). Све то даје нам још више снаге да наставимо започето; жеља нам је да поред младих читалаца имамо и младе сараднике, па да ово постане страница од младих за младе.

МАЛИ КАТИХИЗИС

Рођење Господа Исуса Христа — Божић

Син Божји није дошао на земљу изненада. Њега су људи очекивали, јер Бог је још првим људима, одмах после њиховог пада у грех обећао да ће им послати Спаситеља; доцније је преко пророка ово Своје обећање понављао и тако припремао људе за Његов долазак.

Шта су старозаветни пророци предсказали о Спаситељу? По надахнућу Божјем, пророци су предсказали место у коме ће се Он родити као и све важније догађаје из Његовог живота: рођење, проповед, страдање, смрт, воскрсење и вазнесење. И све што су пророци предсказали о Искупитељу и Спаситељу, испунило се на Исусу Христу.

„У те дане пак, кад је требало да се роди Спаситељ, изиђе заповест од цесара Августа, да се попише сви свет у његовој држави. Ово је био први попис за управе Киринове Сиријом. И побоште сви да се попишу сваки у свој град. Поне тако и Јосиф из Галилеје, из града Назарета у Јудеју, у град Давидов, који се зове Витлејем, јер он беше из дома и племена Давидова, да се попише с Маријом, обрученом му женом, која беше бременита. И кад беху онамо, дође време да она роди. И роди Сина Своје-

га Првенца, и пови га и положи у јасле јер им не беше места у гостионици. И у оном kraју беху пастири који чуваху ноћну стражу код стада својега. И, одједном, анђео Господњи стаде међу њима, и слава Господња обасја их; и уплашише се страхом великим. И анђео им рече: „Не бојте се! јер гле, јављам вам велику радост која ће бити свима људима: јер вам се данас, у граду Давидову, роди Спас, Који је Христос Господ. И својим знаком: нађи ћете Дете повито где лежи у јаслама“. И изненада јави се с анђелима мноштво војника небесних који хваљају Бога и говорају: „Слава на висинама Богу, и на земљи мир, међу људима добре воље“ (Из св. Еванђеља по Луки глава 2. од 4. до 14. стиха).

Тако еванђелист и апостол Лука описује Христово рођење.

Свакоме ко има око за историјско, слух и укус за оно што је тачно, јасно је да је Христос постојао стварно. То је вероватније, него да је измишљен и створен изничега од „оних који су хтели да њиме обманују друге“.

Јер ко је могао „створити“ Исуса?! Зар прости људи из народа, „неписмени сељаци“? То је невероватно,

Јован Јовановић Змај
шта анђео деци Шапуне

Скоро ће децо и Божић доћи — највећи данак земаљских дана, најлепша светлост вернима свима, највећи празник свију хришћана.

Не, није рано спремат' се већем како да томе на сусрет грете.* Требите трње из срца ваших, само га тако дочекат' смете.

Вршите дужност свак' своју знаде, праштајте брату дела и речи, љубите снагу, — њом ћете, кадгод аманет српски привести к срећи.

Многе ће од вас у светом храму чист стихар красит' божићног јутра, Христу је мила чистота споља ал' милија му она изнутра.

* грести — ићи.

али је још невероватније да су га „створили“ тадашњи учени филозофи и ретори. Кад би историјску личност Христову стварао песник, или цела група песника, онда би они морали у Њему изразити себе саме. Та да би Исус био песник и поема истовремено, творац и створена ствар. Или другим речима: када Исус не би био тако велик, или још већи, него што Га приказују Еванђелисти, онда је њихова сопствена величина необјашњиво чудо историје. Тим би се тајна учинила још више необјашњивом. То значи: питање да ли је Исус постојао, ако се мало продуби своди се на питање: да ли је Исус могао не постојати када постоји један такав Лик, какав је Његов, у једној књизи као што је Еванђеље?

Прочитати Еванђеље као што треба значи видети у њему небеснога, или и земаљскога Христа. Треба само отворити те пожутеле странице да би вас задахнуо мириш земље у којој је Он живео и дах онога доба у коме је живео.

БОЖИЋНИ НАРОДНИ ОБИЧАЈИ

Иако је Ускрс празник најпразнији, код Срба се Божић слави са више празничних обичаја. Међу њима су најзначајнији: бадњак, полажајник и чесница.

Бадњак се доноси изјутра рано на Баћићдан, а увече се уноси у кућу. На Бадње-вече се просине сламу по свој кући и обавља свечана вечера. Бадњак символички представља оно дрво које је праведни Јосиф заједно у пећини када се родио Господ Исус.

Полажајник долази рано на Божић и делом бадњака цара ватру, уз жеље да дом напредује у свему добром. Полажајник представља пастире који су се чистотом својих срца удостојили да први виде Спаситеља света.

Чесница се меси на дан Божића. У њу се ставља златни или сребрни новац. Ломи се за време ручка. У кога се деси новац из чеснице биће, верује народ, срећан наредне године. Чесница представља благодат Божју, коју је Христос оставио у Цркви ради нашега спасења.

БОЖИЋНА ПОУКА

„Да празнујемо не раскошно, него божанствено, не светски већ ван светски” (св. Григорије Богослов).

Уместо да се бринемо за преобилну трпезу, постарајмо се као истински хришћани да припремимо божићни поклон некој сиромашној породици или појединцу. Нека им светли празник Христовог Рођења буде још радоснији. Задовољство што томе и сами нешто доприносимо биће нам највећа награда.

ДЕЦО НЕ ЗАБОРАВИТЕ!

У месецу децембру, поред осталих и ова су два празника: Очеви у недељу пред Божић и Материце у недељу пред Очеве. По обичају од старина на Материце деца „везују“ своју мајку, а на Очеве „везују“ оца. Родитељи пуни радости и задовољства овим дечјим поступцима, „држе се“ деци разним поклонима.

Освештана је истина да су добра деца највећа радост и понос својим родитељима, а отац и мати највећи пријатељи и доброжелатељи својој деци.

НАШИ МАНАСТИРИ

Вољавча код Страгара

Кад је овај манастир основан не зна се поуздано. Блаженопочивши митрополит Михаило наводи 1050. годину. Митрополит је свакако имао пред собом „Гласник друштва српске словесности“ (књ. II 1849.), и „Гласник српског ученог друштва“ (књ. XXV 1869.), у којима је објављен извод из оснивачке повеље манастира, где се наводи 1050. година.

Др Владимира Петковић, професор универзитета и академик — сматра да је манастир сазидан око 1530. године, јер је ове године Мехмед, спахија из Дудника, издао тапију на земљу манастира при јеромонаху Теодосију Кончиновићу, игуману овог манастира.

О манастиру Вољавчи писали су заједнички Ђурђе Бошковић, Бранислав Вуловић, Јован Нешковић и Мила Вуловић. Они мисле да је овај манастир подигнут „вероватно крајем XV века или још вероватније у току прве половине XVI века“. А не искључују могућност да би манастир могао бити подигнут „на темељима старијим од XV века... с обзиром на облик триконхосне основе, и на чињеницу да се унутрашње димензије цркве могу сасвим добро размерити стопама величине 30 сантиметара“. „Ово би се могло са већом сигурношћу констатовати само ако би се скинуо малтер којим су јој зидови покривени“. Они сматрају да је иконостас обновљен 1530. године.

Расправу о постанку манастира Вољавче наставио је Радивоје Љубинковић. По њему оснивач-ктитор Вољавче је Михаило Константиновић, војвода деспота Стевана Лазаревића, који се у Деспотовој биографији спомиње као ктитор Вољавче, сигурно је да се Вољавча не може и у будуће стављати међу цркве које су подигли имућни сељаци после пропasti самосталне државе. Претпостављајући да

Зрачење Цркве
ствар је свих
хришћана

Из Француске:
млади активно
учествују у
богослужењу —
читање паримија
на служби Божјој.

Олтарска апсида манастирске цркве у Вољавчи

је црква настала у време Деспотовине, наглашавам да је она несумњиво задужбина једног феудалца”, вели Јубинковић.

Овоме мишљењу, да је ктитор Вољавче био угледни властелин, иде у прилог и величина дарованог земљишта манастиру (преко 350 хектара) као и три воденице.

Појава године 1050. поред имена ктитора Михајла одбацивани је од почетка као сасвим неприхватљива.

Сви ови подаци о манастиру Вољавчи доцнијег су датума, „осим типика манастира Вољавче из 1607. године који се чува у манастиру Никольцу код Бијелог Поља (Податак о овом типику објавио је Бранко Л. Цвејић, Записи у цркви св. Николе у Никольцу, код Бијелог Поља — Зборник за историју Јужне Србије и суседних области. Скопље, 1936, стр. 247) и позивања (у изводу из оснивачке повеље) на тапије из 1680. године, сви остали помени су из XVIII века, када имамо поново више података о нашим црквама и манастирима и људима који су у њима и преко њих делали” — завршава Јубинковић своје разлагање о ктитору и датуму оснивања манастира Вољавче.

У времену између 1710—1724. године у Вољавчи су „учили књигу” два потоња свештеника: Остоја, парох Грошнице, Забојнице и Голочела, и Филип — парох Жабара. Први је у

чио пет година, а други 7 година.

Године 1759. манастир је тешко настрао од Турака. У то време у рудничким пределима постојала је нека српска хајдучка чета која је деловала против Турака. Та чета је налазила уточиште у манастиру Вољавчи. Турци то сазнају и одлуче да се свете манастиру. Тада је игуман Теодор Тепац успе да умакне у шуму и придржи се хајдучкој чети, а Турци навале на манастир. Опљачкају сву манастирску имовину и виноград, запале воденицу, и наметну глобу у износу од 330 гроша. Печатом кадије и муселима запечате црквена врата да нико у цркву не може ући, док се наметнута глоба не исплати.

Манастир је остао запечаћен пуне четири године све до 1762., када је глоба исплаћена, а печат скинут. Заслуга за ово припада новом стаreshини манастира јеромонаху Алексију Јефремовићу и његовом брату Данилу, намеснику манастирском. На име исплате глобе они су „од свога иждивенија” дали по 130 гроша и још су се код Тоше из Рамаће задужили 70 гроша. Тако су глобу у износу од 330 гроша исплатили Туракима.

Манастир је за време управе ова два брата економски брзо кренуо напред. Купљено је имање, растребљен је терен за башту и засађен је воћњак.

Године 1765. подигнут је, са источне стране цркве, конак са приземљем и спратом, а 1776. подигнут је, са јужне стране цркве, велики подрум, о чему говоре узидани записи на конаку и подруму. У овом конаку било је седиште Правитељствујушчег Совета — прве Карађорђеве владе.

Године 1787. избио је нов аустријско-турски рат, познат под именом Коцина Крајина. Тада су опет настали, за српски народ и његове светиње, црни дани. Настало је масовно плачкање, пустошење и паљење цркава и манастира, убијање и одвођење у ропство народа и његових свештеника и калуђера.

Тада је настрао и манастир Вољавча. Прво је 1787. његово имање присвојио неки „Дел Амет от Исарића из Ужица”, за време игумана хачи-Рувима, а 1789. године Турци су све из манастира изнели и сам манастир запалили. Монаси из Вољавче хачи Рувим, Герасим, Рафаило и Митрофан успели су да из манастира утгрabe сребрне и бакарне ствари и свештеничке одјежде и са њима пребегну у сремске манастире.

Обнављање манастира Вољавче извршио је 1796. и 1797. године архи-

мандрит манастира Благовештења Григорије. Он је 1791. дошао из Студенице са јеромонасима Паргенијем и Јаћимом и ћаком Тимотијем и настанили се у запустели манастир Благовештења под Рудником. У њему нису нашли ништа до „пуст луг и у острugu зарасло”. Манастир Благовештење су обновили до 1795. године: саградили ћелије, подрум, оправили извор, купили казан и подигли воденицу на Сребрници. Одмах после тога извали су бурунтију од везира аци Мустафа-паше и почели да обнављају и Вољавчу: саградили цркву сву од основа „ширу и лепшу”, четири ћелије под једним кровом, велики подрум, велику трпезарију над подрумом — „све боље него што је било”. Када је све било уређено у Вољавчу је постављен синовац Григоријев Тимотеј — у монаштву јеромонах Теодосије.

Године 1805. у Вољавчи је било кратко време седиште прве српске устаничке владе — Правитељствујушчег совјета српског. О томе опширије прича у својим Мемоарима прата Матија Ненадовић.

Успешне борбе за ослобођење Србије навеле су Карађорђа да и он, по угледу на славне владаре нашег народа у прошлости, овековечи своје име једним здањем у манастиру Вољавчи. О томе је, до прошлог рата, постојао докуменат, у коме је писало:

„1812 лето маја 21, мојим иждивенијем с помошћју Божијеју започех

Пред црквом манастира Вољавче

пограђивати келију у манастиру Вољавчи са западне стране за спомен свои потомака, то јест моим синови ма Алексију, Александри, и супруги мојој Јелени и дишерем Сави, Сари, Полексии, Стаменки за вечни спомен мое фамилије. И то глагољу словом и делом. И тога времени дадо јеромонаху Теодосију игуману тога манастира 100 дуката, да сече јапију и да жеже вер (пече креч). И друго што се да трошка да буде на мои рачун и мое фамилије горе именоване.

Ја Георгије Петрович сербски вожд с моим печатом потврђујем за бољше верование" (Запис 3897).

По уледу на Вожда Караборба, његов секретар Јанићије Бурић хтео је да овековечи своје име, па је уз притвор храма, са западне стране, подигао звонару висине око 12 метара године 1838.

Године 1865. подигнут је конак над подрумом, са јужне стране, трудом настојатеља Јосифа уз помоћ народа, за време књаза Михаила Обреновића. Зидање је коштало 408 дуката царских.

У току свога битисања овај манастир је био више пута пустошен и западао у многе невоље како спољашње тако и унутрашње.

Поред многих других невоља за манастир је представљало проблем беспуће, на које се још против Матија Ненадовића жали.

Услед многих невоља и ратова изради пута се приступило тек 1925. године.

Манастир је често пута западао у тешку економску ситуацију. Излаз из ове један старешина видео је у сакупљању прилога по окolini (писанија).

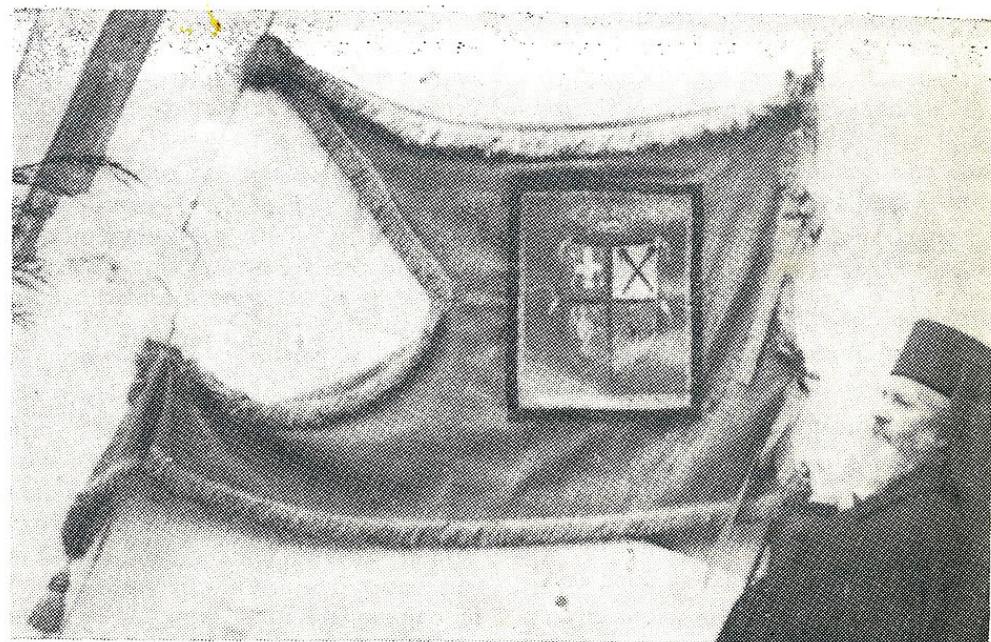
Године 1908. дође за старешину архимандрит Гаврило. Дуг регулише и стање за време његове управе се поправи. Али ратови и окупација (1914—1928), као и његова трагична погибија, манастир су опет уназадили.

Тек што се манастир после прве окупације мало опоравио, дошла је друга (1941—1944) која је тешко погодила читаву земљу па и манастир Вољавчу.

После ослобођења, аграрном реформом, земљишни посед манастира сведен је на 15 хектара (пет оранице и десет шуме).

Црква, као културноисторијски споменик, и манастирски конак, у коме је заседао Правитељствујушчи Совет, стављени су под државну заштиту.

Протонамесник
Драгослав Степковић

Устаничка застава Хаџи-Мелентија Стевановића (око 1766—1824) војводе из првог српског устанка и архимандрита манастира Раче на Дрини; на застави су приказани грбови српских земаља на једној страни, а на другој икона Вазнесења; застава се чува на његовом гробу у манастиру.

ПОВОДОМ ЈУБИЛАРНЕ,
СТОСЕДАМДЕСЕТПЕТЕ,
ГОДИШЊИЦЕ
ПРВОГ СРПСКОГ УСТАНКА
КАРАБОРБУ-БЕСМРТНОМЕ

Слободе смо жедни, робовања ј' доста,
окови и коле додијаше Србу,
прећи ћемо брда и реке без моста,
а спашће нас слога што пише на
грбу.

Пред војском је тако говорио Борбе,
уз развијен барјак заклињао чету:

„У бој браћо, за мном сваки нека пође,
не жалите живот за слободу свету!”

Србијом се разви са Орашца барјак,
душманске се руше и куле и чардак,
свуд с победом стижу соколови сиви.

Неста коља, неста ланца, неста раје!
С ореола њиних златна слова сјаје:
„БЛАГО ТОМЕ КО ДОВИЈЕК ЖИВИ!”

Душан Мустур-Бокељ

Био сам парох Александре Серђукове

Када сам први пут угледао у мушкију необичну старицу која је скоро неприметно долазила до првог стола покрај солеје уз сам трон Богородичин, нисам могао ни помислити да је то Александра Серђукова. За њу сам чуо као студент теологије и са љубављу сам читала њене чланке у „Хришћанској мисли“ и „Православном мисионару“. И тако сам после дуга година имао срећу да је упознам и сртнем као свештеник и то као моју парохијанку.

Каква је била Александра Серђукова као хришћанка и као човек не-

можље је овако, у једном новинарском чланку казати. Ја ћу овом приликом само изнети своје утиске и запажања као њеног пароха.

Увек скромно обучена са марамом на глави, али зато са достојанством које је тако снажно било присутно у њеном духовљеном погледу и немаметљивости, била је она изузетна и поштована личност, не само за мене, него и за све посетиоце нашег св. храма. Сви су је волели и указивали јој поштовање. За многе је она била: „Честита стара Рускиња“, јер је многи пису лично познавали.

Њена озбиљност и дисциплина на св. литургији; поглед упрт право у иконостас, стављање св. крста на груди правилно, како то само Руси умеју и знају, уливало је и код мене као свештенослужитеља поштовање и изузетан респект.

Када је моја прва посета била заузана код парохијанке Серђукове искрено да вам кажем морао сам се за њу припремати, јер сам знао да одлазим као практичног хришћанина, великог богомольца, комплетног интелектуалаца и изнад свега веома скромног и честитог човека.

Стан у дворишној згради. Соба у којој је живела и радила била је висока и пространа, пуна икона и књига. У прочелу иконостаса „Света Тројица”, Рубљова а на столу на најпочаснијем месту Библија. На средини собе велики сто са рукописима доvrшеним и започетим. Два скромна лежаја и пуно цвећа. У таквој соби са таквим скромним инвентаром живели је дуго година потпуно срећна и задовољна, са својим сећањима и књигама, са огромним знањем неколико европских језика, философије и теологије, сваки дан у разговору са Богом мислећи на најмање. У тој соби у првом разговору са њом открио сам и оно што се није могло видети физичким очима. Открио сам величину њене племените и свете душе и био срећан што сам је упознао.

Цео разговор се водио о близи за ближње и све људе. Њено срце је било велико. Страх од новог рата, нових несрећа, нове мржње и непријатељства помућивао је њену мирноћу. Говорила ми је:

„Најазимо се у предапокалиптичком периоду. Треба, баћушка, много молити. Бог је милостив. Очајање је грех. Говорите то у својим проповедима, вичите против греха. Тражите да се народ каје. Бог свакога чека. Сви смо много згредили. Ако будемо имали снаге да се показјемо, Бог ће нас поново примити у Своје крило као дете које се после несташлука поново стидљиво враћа у мајчино крило. Треба молити од Бога да нам у овој духовној тами отвори духовне очи да бисмо видели и чули знаке времена”.

У току читавог разговора ни једна једина реч осуде и прекора за било кога. Приче о себи, својим проблемима (стан, болест и сл.) нисам никада од ње чуо.

Када се посета завршила ја сам пун духовне радости у много чему поучен и на многе идеје подстакнут, пожелео да се што пре поново састанем са овом дивном хришћанком.

Чуо сам и једну појединост коју од ње, наравно, никада не бих могао сазнати. Од своје скромне пензије годинама професорка Серђукова је стипендирала (плаћала интернате, облачила, куповала књиге и др.) неколико богослова, студената теологије и ученика других школа. Њој је остајао само онај најпотребнији динар за одржавање голог живота. Ти њени стипендисти су данас професори, свештеници, лекари. Сви је се радо сећају и неће је заборавити.

Покојна професорка Серђукова се редовно исповедала и причешћивала. Њене исповести су била права предавања из теологије, која су потресала до суза, а груди пунила неког чудног миља (среће и блаженства). Прекрштене руке на грудима, поглед упрт у крст који свештеник држи, слободно изговарање учитељних грешака и погрешака, била је спољашња форма њене исповести. А из унутрашњости се могло осетити да у том крхком телу старице обитава чиста и племенита, права хришћанска душа. У тим тренуцима поред ње сам се осећао малим, незнатним, ситним.

Снагом скромнога живота, трпљења и хришћанског понашања била је ненаметљиви духовни учитељ, који је не само подстрекавао све око ње, на такав живот, него просто вукао. Многи су од Александре Серђукове научили Богу да се моле, да буду скромни, да се исповедају и причешћују, да не ропћу на искушења, да буду задовољни са оним што имају. Сви смо се гледајући начин њеног живота, још једном осведочили у истину да такво проповедање Бога више вреди од многих изговорених речи.

Почетком 1978. године Александра Серђукова је све ређе долазила у св. храм. Чуо сам да је болесна. Писала ми је да ће ми јавити када могу да је посетим. Није стигла да се причести уз Часни пост у св. храму. Овога

пута морао сам отићи у њен стан да је причестим. Лежала је на беспрекорно чистој постељи, сада већ физички иссрпљена, чистога лица које је сијало необичном благошћу и лепотом. Окружена пажњом своје брижне усвојенице професорке Савице, обрадовала се моме доласку. Тешко је говорила. Рекли су ми да не може да дигне главу са јастука. Каџао сам јој да сам дошао да је исповедим и причестим. Када сам ставио епитрахиль и почeo да припремам св. причешће казала ми је: „Станите!“! Окренуо сам се према њој, а она је седела у постељи. Пре крстила се и са очима упртим у иконе почела је да чита полако, молитвено последњи свој „Отче наш...“ на глас. Стјајао сам као окамењен. Када је завршила молитву онда ми је казала да наставим са припремом.

Исповедила се. Говорила је тихо, или снажно свим својим бићем, искрено, из дна душе, са сузама. Веровала је у милост Божију. Примила је св. тајну причешћа и овако ми казала: „Ја сам сада спремна, чиста сам, опростите ми. Ја сада могу мирно пред Господом. Будите мирни у односу на мене, ја сам потпуно спремна“.

После два дана Александра Серђукова се упокојила у Господу.

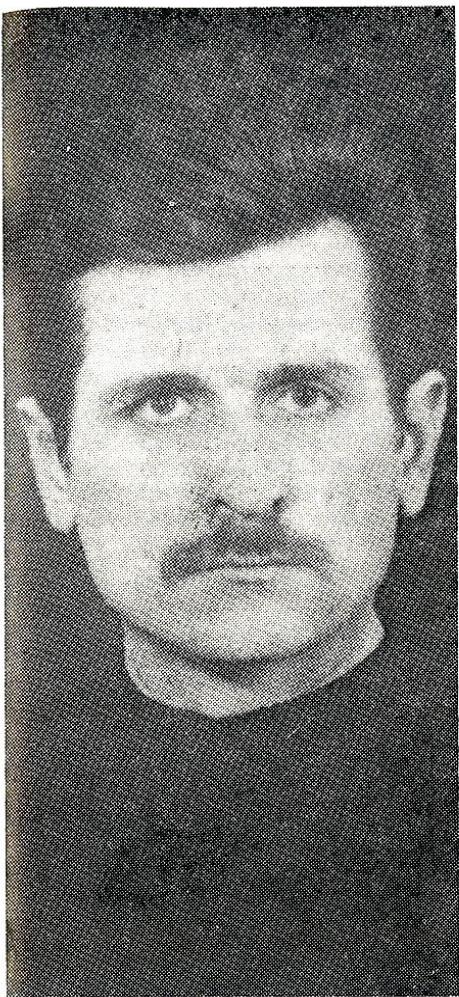
Сахрањена је 20. марта 1978. на православном гробљу у Будисави крај Новог Сада. На гробу се од ње опростио њен парох, једна професорка (њена колегиница) и њена Савица, чији смо говор пратили у сузама. Певали су богослови из Срема. Карловача, а група девојака из једне новосадске гимназије донеле су јој венац на гроб.

Александра Серђукова је у овом пролазном, земаљском животу поживела 85 година. Верујемо, да је идући хришћански кроз њега обезбедила себи улаз у непролазни живот у Небеско царство, коме је целога земаљског живота тежила.

Професорка Серђукова не сме бити заборављена. Веома много нас је задужила. Одужимо јој се молитвама и сећањем.

Бог душу да јој прости и вечна јој успомена!

о. Душан Н. Петровић
парох у Новом Саду

Поред цркве — грађевине зидао је Цркву живу

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ
БРАТ ДРАГИ ИЗ КРЊЕВА

Дана 29. августа 1979. године, у саобраћајном удесу, у својој 35. години живота, завршио је свој врлински живот, велики трудбеник на Господњој Њиви, брат Драги — Драгослав Живановић из Крњева.

Овај нови Христов апостол, иако је био оптерећен многим радовима на изградњи велелепног храма у свом Крњеву, где је, као техничар, много пута обављао оне послове који су припадали инжењеру-архитекти, у многоме је подражавао древним подвижницима. Као техничар, а из љубави према Цркви, напустио је веома добро радно место које му је било поверио у фабрици „Гоша“ у Смедереву. Паланци, и све своје снаге, духовне и телесне, посветио је изградњи Светосавског храма у родном Крњеву. Радио је даноноћно и као техничар и као физички радник; затим, као на-

бављач, као благајник и као велики приложник. Као ктитор, распредао је све своје имање и уложио у изградњу цркве, а од куће, која је преостала, створио је капелу око које је окупљао младе душе и од њих, поред цркве — грађевине, зидао Цркву живу.

Но и поред обимних радова и послова брат Драги је налазио доволјно времена и за молитву којој се понекад предавао читаве ноћи. А кад га савлада умор није тражио кревет већ би, седећи на столици, придремао неко време и опет се прихватио посла и молитве. Познавао је више заната: иконографски, резбарски, зидарски, фотографски...

Живот је проводио у строгом посту, а више дана са једним оброком. За овакве подвиге Бог му је даровао велику љубав која је била надалеко позната. Зато је увек имао гости како из ближе тако и даље околине.

Био је изванредан организатор. Знао је веру да манифестије, да је прикаже младима у јоном правом, најлепшем руку — загревајући и одушевљавајући њихова млада срца Христовим Еванђељем. Зато је и могоа са младима да приређује духовне концерте, а поред духовних песама и рецитација приказивао је славне догађаје из наше историје, као што су: страдање Ђакона Авакума, бекство младог Растика у Свету Гору, као и друге комаде који су на присутне остављали снажан утисак. Светосавске прославе у Крњеву, заслугом брат-Драгог, биле су познате свима нама.

Колико је рад Драгослава Живановића цењен у нашој Цркви и нашем народу то се потврдило и на његовој сахрани. Опелу је не само присуствовао већ и чинодејствовао надлежни архијереј епископ браничевски Хризостом, уз саслужење око седамдесет свештеника и свештеномонаха, монахиња из Епархије браничевске, шумадијске, жичке, нишке... и око две хиљаде душа из свих крајева наше земље.

У цркви се од пок. Драгослава опростио врло дирљивим болним речима надлежни парох изневиши, кроз сузе, труд и пут овог ретког хришћанина и неимара.

Испред цркве говорио је о. Атанасије Јевтић, доцент Богословског факултета у Београду, говорећи о брат-Драгом који је познат не само у нашој Цркви већ и у другим црквама. У Св. Гори је цењен као идејан монах иако је био без монашке ризе; у Грчкој цркви је сматран за апостола свога народа, а Руска црква

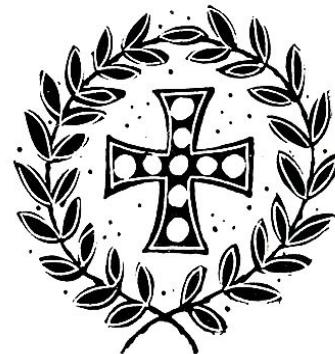
га изједначавала са св. о. Јованом Кронштадским. Био је познат и нашој браћи римокатолицима, истакао је у свом говору о. Атанасије Јевтић.

Испред гроба говорио је прота Митошевић из Смедерева и брат Драги Милетић из Сугубине код Крагујевца.

На крају младићи и девојке из Крњеве, чланови Хришћанске заједнице, живе Цркве у Крњеву, рукасад брат-Драгог Живановића, извели су рецитал написан за ову тужну свечаност, као и рецитације у којима се ова млада срца која вером горе захваљују своме брат-Драгом за све што је учинио: што им је указао шта је Бог, Еванђеље, смисао и циљ човековог живота на земљи. У исто време обећавају и заветују му се да ће они његово дело да наставе и продолже. Амин Боже дај!

Вечан му покој у Царству Божјем.

Драги Милетић

ГОСПОДЕ, БОЖЕ НАШ

Ти хоћеш да се сви људи спасу —
да се ни један не изгуби у тами
нега да сваки добије вечни живот;
усрдно Те молимо,
опрости грехе душама свију
покојника,
верних слугу Твојих;
милостиво прими нашу молитву,
коју Ти ми недостојни приносимо,
како би они добили сва она блага,
која си Ти спремио
за Своје верне слуге.

На првом месту усрдно Те молимо
за нашег брата Драгослава
и нашу сестру Александру,
које си позвао са овога света.

Ову молитву узносимо Ти
посредовањем Пресвете Богородице
и свију светих,
да би покојници постигли
вечно блаженство. Амин.

Каленић

О, како је леп овај храм!...

У сваки час
на сваком месту
кад Бог не би био присутан,
овде би Га могао човек најпре наћи
а и самог себе
коначно пронаћи.

О, како је леп овај храм!...

Ко не верује
могао би се овде срести —
са Богом.
Ако му се то не би десило
не би рекао Каленићу —
збогом.

О, како је леп овај храм!...

Миодраг — Мија Јакшић

Монашење сестре Фотине
у манастиру Благовештењу

Помен над гробом епископа Валеријана; чинодејствује преосвећени г. Стефан
епископ жички са свештеством

Широм Шумадијске епархије

Храмовна слава у Белушићу

Храм св. бесребреника Косме и Дамјана у Белушићу, на путу за манастир Каленић, прославио је своју овогодишњу славу архијерејском литургијом, на којој је узело учешћа и старо и младо ове малене парохије. Служио је епископ Сава са већим бројем свештеника и двојицом ђакона. Певале су монахиње манастира Каленића. Након завршене литургије и опхода, епископ Сава је осветио новоподигнути парохијски дом, који сагради љубав парохијана. Иако Белушић спада међу најмање црквене општине, његови парохијани без ичије помоћи и задужења саградише парохијски дом и изразише жељу за својим сталним свештеником.

Владика је, после освећења дома, у подужем говору одао признање народу и њиховом администратору парохије свештенику Драгиши Нешићу, вредном пароху села Секурича, и истакао их за пример и већим црквеним општинама и парохијама.

Освећење обновљеног храма у Багрдану

На дан св. архангела Гаврила списак Сава је осветио обновљени храм у Багрдану а потом служио литургију са више свештеника и двојицом ћакона. Након своје проповеди Владика се захвалио народу на одзиву и прилозима за обнову и укращавање храма, а свештеника Радомира Ракића одликовао правом ноћења првог појаса. На славском ручку Владику и госте надахнуто поздрави протојереј Душан Дачић, ректор Београдске богословије, који је рођен у Багрдану.

На путу за Крагујевац Владика је посетио цркву у изградњи у селу Стрижилу, а затим братство Хришћанске заједнице у Доњим Комарицама, које је тога дана имало своју славу.

Сабор манастира Дивостина

Последње недеље у месецу јулу у манастиру Дивостино, код Крагујевца, сваке године се одржава молитвени сабор, на коме узме учешћа неколико хиљада људи. Тај дан се у народу зове „Простава”. Тога дана у манастирској цркви служена је архијерејска литургија, на којој су певале монахиње манастира Драче и Дивостина. После малог водоосвећења владика Сава је дуго кропио народ који је дошао из ближе и даље околине да узме учешћа у овој духовној смотри.

Храмовна слава у Трнави

На св. Илију о.г. епископ Сава је посетио село Трнаву, које се налази између Тополе и Крагујевца и које је тога дана имало своју храмовну славу. Због већег учешћа народа литургија је служена преде црквом, а сви простор је био озвучен. После литургије Владика је осветио новосаграђени парохијски дом и свима опима који су се погрудили око његове израде поделио грамате признања.

Сабор у манастиру Благовештењу

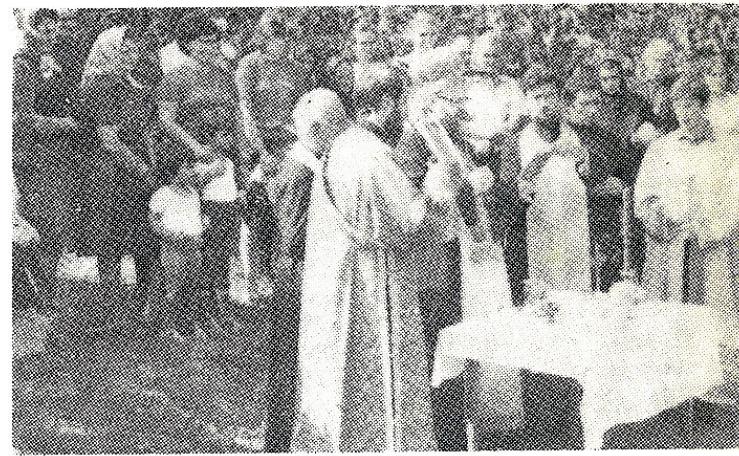
Поред храмовне славе, манастир Благовештање, код Страгара, сваке године на Преображење окупља велики број народа на молитву и причешће. Владика је стигао у манастир неколико дана раније и очи празника служио бденије, на коме је искушенци Лиљу замонашио и дао јој монашко име Фотина.

Пошто манастирски храм није могао да прими под своје сводове све побожан народ, освећење грожђа Владика је обавио у порти и тај се и обратио верном народу позивајући га да и даље сведочи Христу, речима и делима.

Освећење капеле у Превешти

У недељу пред Велику Госпојину је епископ Сава служио литургију у манастиру Каленићу, а потом осветио капелу у виноградима села Превешти у част преподобнога Романа (слагави се на појутарје Велике Госпојине). Ову нову капелу подигоше житељи поменутог села у част преп. Романа, чији је култ велик у читавом овом

Са освећења,
капеле
Преподобног
Романа
у Превешти
В. Госпојину
26. авг. 1979.

крају. Међу присутним верницима већину су сачињавали млађи људи и жене, са децом.

Освећење новог звона у манастиру Тресијама

Манастир Тресије, на Космају, пропевао је поново за време блажене успомене епископа Валеријана (1961) и трудом јеромонаха Јована, настојаља овог манастира, мења своју физиономију из дана у дан. Јеромонах Јован је својим рукама подигао нову капелу, која ће бити посвећена преп. Симеону Столпнику. Ове године на дан преп. Симеона Столпника епископ шумадијски Сава је посетио манастир Тресије и осветио звоно за нову капелу, а потом у манастирском храму служио архијерејску литургију, уз помоћ више свештеника и тројице ћакона. На јектеније су одговарале сестре манастира Драче.

Канонска посета Жировници

У недељу 16. септембра о.г. епископ Сава је учинио канонску посету маленом селу Жировници, близу манастира Грнчарице Иако у сегу има нешто више од две стотине дома, на литургију је дошло више од 500 душа. Зато је литургија служена изван храма. Певале су монахиње манастира Грнчарице. У својој проповеди Владика је похвалио игумана Павла и његову паству на невиђеној ревности око одржавања и укращавања храма, подизања великог црквеног дома и још неосвећене капеле. Одмах после литургије је освећен нови црквени дом, а потом су сви гости узељи учешћа у трпези љубави коју им приугостише добри верници села Жировнице.

Архијерјска литургија у манастиру Ралетинцу

И ове године владика Сава је узео учешћа у слави братства Хришћанске заједнице из Ратковића у манастиру Ралетинцу на дан Чуда св. арх. Михаила. У пуној манастирској цркви служена је литургија и пререзан славски колач, а потом је Владика проповедао на тему: „Анђели су светлост манастира, а монаси треба да буду светлост свету”.

При повратку у Крагујевац, Владика је са својом пратњом посетио манастир Лењковац у обнови, где су га сачекали верници околних села са својим парохом јерејем Петром Манићем.

Друга канонска посета Буковику

У недељу 23. септембра о.г. епископ Сава је по други пут служио у Буковику, поред Аранђеловца, где се подиже нови парохијски дом. Овога пута је црква била мала да прими све оне који су „жедни Бога”. Са Владиком је служило четири свештеника и два ћакона, а литургију су својом песмом увећале сестре манастира Грнчарице. Како у цркви, тако и за време ручка, Владика је истакао своју радост због напретка у овој парохији како на духовном, тако и на материјалном плану, и одао своје признање свештенику Миленку Дидићу и црквеним одборницима на свему онеме што учинише за своју парохијску цркву.

Братски састанак Архијерејског намесништва колубарско-посавског

Седмог октобра о.г. у Чибутковици је одржан братски састанак свештенства Архијерејског намесништва колубарско-посавског на коме је узео учешћа и епископ Сава. И на овом састанку разговарало се о унапређењу црквеног живота и о харитативној делатности којом се баве свештеници овога краја Шумадијске епархије. Владика се и овом приликом захвалио свештенству које је и ове године указало своју помоћ Богословском факултету и Богословији светога Саве у Београду.

Помени Господе...

Дана 23. октобра о.г. навршиле су се три године од смрти I Епископа шумадијског Валеријана. Тим поводом у Саборној цркви у Крагујевцу, служена је св. Архијерејска литургија и одржан трогодишњи парастос. Литургију је служио Епископ шумадијски Сава.

На крају Литургије Епископ Сава је евоцирао успомену на свог претходника епископа Валеријана.

На Литургији певао је хор свештеника Шумадијске епархије „Свети Сава”, као и на парастосу који је служио Епископ жички Стефан са служашчим свештенством и ћаконима.

У недељу 21. октобра у свим црквама широм Епархије такође је служен парастос блаженопочившем Епископу Валеријану.

Посета кардинала Кенига

Аустријски кардинал г. др Франц Кениг посетио је Шумадијску епархију 25. септембра о.г. у пратњи Митрополита дабробосанског Владислава и западноевропског Лаврентија, кардинал Кениг је посетио Опленац, храмове у Тополи и Крагујевцу, а такође и манастир Каленић. Том приликом је епископ Сава приредио за Кардинала и његову пратњу ручак у Епископији, на коме су домаћин и гост измењали здравице.

Црквена слава у Вреоцима

Храм у Вреоцима прославио је своју славу на Покров пресвете Богородице. Архијерејску литургију је служио епископ Сава са четворицом свештеника и двојицом ђакона. Певале су монахиње манастира Боговађе. После причасног Владика је позвао присутан народ да извршава све своје обавезе према Цркви, старајући се о њеном издржавању, поготово сада када се подиже нови парохијски дом у овом месту.

Архијерејска посета Петки

На дан свете Петке епископ Сава је, са шесторицом свештеника и двојицом ђакона, богослужио у селу Петки поводом храмовне славе. На јектијенија су одговарале монахиње манастира Боговађе. Својим учешћем

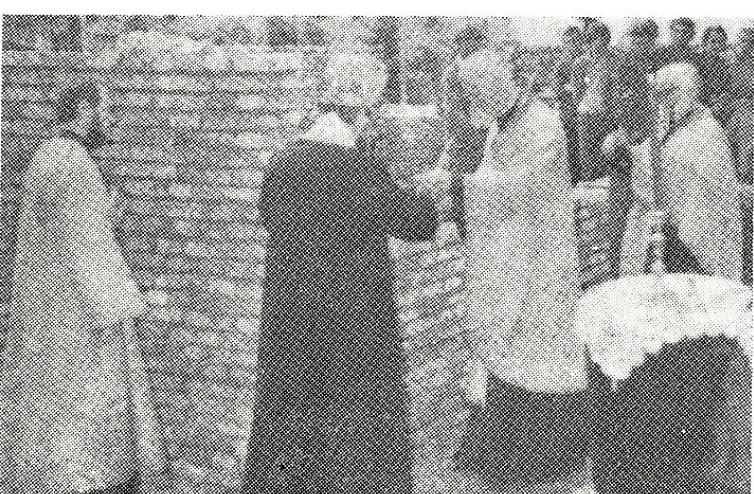
на литургији славље је увеличала митрополит дабробосански Владислав, члан Св. арх. синода. У току литургије Владика је проповедао о значају овога храма који пуних 110 година служи Богу и нашем народу и похвалио ревност свештеника Србољуба Недељковића и његове пастве на генералној унутрашњој обнови храма.

За време ручка епископ Сава је поздравио митрополита Владислава и све гости, а на здравицу је одговорио Митрополит, изразивши своју благодарност народу овога краја на свему онеме што је учинио за избеглице последњег рата.

Храмовна слава у Ратковићу

Недалеко од Крагујевца се налази село Ратковић у коме је први патријарх обновљене Српске патријаршије службовао пре свога рукоположења као учитељ. Две године пре своје смрти (1928), патријарх Димитрије је подигао у свом селу цркву и посветио је св. великомуч. Димитрију. Ове године је овај храм славио 51-ту славу. Литургију је служио епископ шумадијски Сава, коме су саслуживали околни свештеници и ђакон из Крагујевца. Певале су монахиње манастира Грнчарице и Грачанице. После причасног Владика је говорио о све дочењу Христа у нашем времену у сведочењу патријарха Димитрија, који је сву своју имовину, стечењу штедњом, оставио Српској цркви.

На горњој слици: кардинал Кениг са домаћинима пред црквом Караборђевом у Тополи

Лево: освећење темеља Епархијског центра у Крагујевцу

Освећење темеља Епархијског центра у Крагујевцу

Августа 21, о.г. епископ Сава је, у

присуству свештенства града Крагујевца и Црквне општине, осветио темељ Епархијског административног центра који заједнички подижу Епархија шумадијска и Црквена општина у Крагујевцу. У овом центру ће бити смештене канцеларије Епископа, Црквеног суда, Епархијског управног одбора, Црквене општине, архијерејског намесника и пароха крагујевачких.

НОВА КЊИГА

БИБЛИЈА ЈЕ У ПРАВУ — ИСТОРИЈА И АРХЕОЛОГИЈА ПОТВРДУЈУ

— Под тим насловом излази ових дана на српском језику књига др Вернера Келера, немачког археолога, историчара и публицисте. На основу сачуваних споменика аутор доказује да су постојале личности о којима говори Свето писмо. Књига је досад преведена на 24 језика и објављена у укупном тиражу од 9,5 милиона примерака. Имаће око 500 страница, укључујући 50 фотографија и 85 цртежа и географ. карата. Издавач је „Каленић“, издавачка установа шумадијске епархије.

ПАЖЊА

Годишња претплата „Каленић“ за 1980. годину биће 42.— динара. Цена једног примерка је 7.— динара.

Молимо претплатнике који нису измирили своја дуговања према листву да то ураде до краја ове године.

Каленић ГОДИНА I 6/1979.

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“, Маршала Тита 69,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленић“:
издавачка установа Епархије шумадијске. Број жиро рачуна 61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић“,
Земун, Маршала Тита 46—48.

Тираж 5000 примерака

Цена: 6,00 д. по примерку

Годишња претплата 35,00 д. а за иностранство: 5 америчких долара